

RAPORT ALTERNATIV

MOLDOVA

A 3-a Evaluarea Periodică Universală

Prezentat de: Organizațiile membre ale Coaliției: Centrul de Drept al Femeilor, Centrul Internațional “La Strada”, Promo-LEX, Memoria, Juriștii pentru Drepturile Omului, organizație non-guvernamentală cu statut special consultativ.

I. PAGINA DE ÎNSOȚIRE

Centrul de Drept al Femeilor (CDF) este o organizație non-guvernamentală creată în 2009 de femei-juriste. Misiunea CDF este de a contribui la promovarea egalității de gen, la prevenirea și combaterea violenței în familie în Republica Moldova, prin sensibilizarea publicului, consolidarea capacității actorilor relevanți, furnizarea de servicii holistice femeilor, efectuarea de cercetări și analize, monitorizarea legislației și alinierea acesteia la standardele internaționale.

Promo-LEX Association – is a non-governmental organization that aims to advance democracy in the Republic of Moldova, including in the Transnistrian region, by promoting and defending human rights, monitoring the democratic processes, and strengthening civil society through a strategic mix of legal action, advocacy, research and capacity building. Promo-LEX Association has NGO consultative status with ECOSOC.

Centrul Internațional “La Strada” (Centrul Internațional “La Strada”)^[LSM1] este o organizație non-guvernamentală creată în 2001 misiunea căreia este de a asigura că drepturile și interesele legitime ale femeilor și copiilor din Republica Moldova sunt respectate la toate nivelurile – individual, legislativ și executiv. Noi promovăm acest lucru prin aplicarea unui model comprehensiv de abordare a activității

noastre prin informare și educație, furnizare de sprijin direct și asistență, consolidarea comunității și dezvoltarea politicilor.

Centrul de Reabilitare a Victimelor Torturii "Memoria" (RCTV "Memoria") este o organizație non-guvernamentală creată în 1999. Misiunea RCTV Memoria este reabilitarea prin asistență comprehensivă (asistență medicală, asistență psihologică, socială și juridică) pentru supraviețuitorii diferitor forme de violență inter-umană, inclusiv pentru victimele violenței în bază de gen și violenței în familie. Precum și prevenirea torturii și promovarea edificării unei societăți fără violență și tortură.

Coaliția Națională "Viața fără Violență în Familie" (Coaliția Națională) este o rețea națională din 23 ONG-uri și instituții publice, care activează în domeniul prevenirii și combaterii violenței față de femei și copii¹. Misiunea Coaliției este de a contribui la o viață fără violență pentru/față de femei și copii prin advocacy și îmbunătățirea politicilor publice, consolidarea capacităților și susținerea organizațiilor membre și consolidarea capacității rețelei.

¹ Coaliția Națională "Viața fără Violență în Familie" (Coaliția Națională) este o platformă compusă din 23 ONG-uri și instituții publice care activează în domeniul prevenirii și combaterii violenței față de femei și copii. Fiind creată în anul 2014, Coaliția este activă în inițiative de advocacy pentru susținerea educației, sensibilizării publicului și a serviciilor, prin reabilitare, asistență și protecție oferită celor abuzați, precum și agresori.

II. SCOPUL RAPORTULUI. CONTEXTUL VIOLENȚEI ÎN FAMILIE ȘI VIOLENȚEI SEXUALE ÎN MOLDOVA.

1. Violența în familie reprezintă un fenomen larg răspândit în Moldova. Deși este o încălcare gravă a drepturilor omului, de multe ori rămâne nepedepsită. Conform Studiului elaborat de către Misiunea OSCE în Moldova², în anul 2019, trei din patru femei (76%) consideră că violența împotriva femeilor este un lucru obișnuit, iar (33%) cunosc personal pe cineva din familie și din rândul prietenilor, care a fost supus violenței în familie. Două din cinci femei (40%) spun că au fost supuse violenței fizice și/sau sexuale din partea partenerului sau non partenerului de la vârsta de 15 ani³. Femeile care au participat la sondajul din cadrul acestui studiu au declarat faptul că Moldova este încă o societate patriarhală, în care bărbații domină acasă, la locul de muncă și în sfera publică⁴. Această situație este agravată de contextul patriarhal care plasează responsabilitatea asupra victimei, dar nu asupra agresorului. Potrivit studiului OSCE, rata de raportare a cazurilor de violență este sub 11 % dat fiind faptul că există o serie de obstacole care împiedică accesul femeilor la justiție și servicii de asistență și protecție, inclusiv neîncrederea în autorități, precum și lipsa unui sprijin pe termen mediu, lung și practic.

2. Violența sexuală afectează bunăstarea fizică, sexuală, reproductivă, emoțională și socială a femeilor. Rezultatele imediate și pe termen lung asupra sănătății femeilor care au trecut prin experiența violenței sexuale includ: leziuni fizice, sarcină nedorită, infecții cu transmitere sexuală, tulburări de stres posttraumatic, anxietate și depresie. Violul marital este puțin raportat, deoarece 50 % dintre femei consideră că relațiile sexuale în timpul căsătoriei este o obligație conjugală. Victimele violenței sunt adesea revictimizate de sistemul, care ar trebui să le ofere protecție, iar lacunele legislative permit adesea agresorilor să scape de pedeapsă pentru infracțiunile comise. Dacă statul nu reușește să asigure implementarea legislației, nu protejează în mod eficient victimele și nu sancționează agresorii, atunci statul nu acționează cu diligență pentru prevenirea, investigarea și pedepsirea acestor încălcări. Puține victime ale infracțiunilor sexuale depun plângere pe faptul abuzului sexual la care au fost supuse⁵. Reticența victimelor se datorează inclusiv stereotipurilor de gen. Studiul OSCE a constatat că aceste valori sunt împărtășite nu doar de profesioniștii care interacționează cu victimele dar și de femei. Două din cinci femei din Moldova (40%) sunt de acord că „femeile care spun că au fost abuzate adesea inventează sau exagerează acuzațiile de viol”.⁶ Fiind stigmatizate, victimele violului deseori renunță la plângerile depuse, deoarece în lipsa unui suport pe termen lung, acestea nu reușesc să-și apere drepturile dar se pomenesc adesea singure față în față cu agresorii și sistemului care ar trebui să le ofere protecție.

² Studiu realizat de OSCE privind violența împotriva femeilor “Bunăstarea și siguranța femeilor”, 2019.

https://www.osce.org/files/f/documents/9/2/413237_0.pdf

³ Ibid

⁴ Ibid.

⁵ Potrivit informației de pe site-ul Inspectoratului General al Poliției privind numărul infracțiunilor privind viața sexuală înregistrate de poliție 2018 au fost înregistrate 593 infracțiuni, anul 2019 – 578 infracțiuni și anul 2020 – 466 infracțiuni.

⁶ Ibid.

3. Acest raport se referă la respectarea de către Republica Moldova a obligațiilor sale internaționale în domeniul drepturilor omului, în special în domeniul violenței față de femei, inclusiv violenței sexuale și a violenței în familie. Raportul include progresele realizate, provocările cu care se confruntă victimele violenței domestice și sexuale, precum și lacunele din domeniu. Republica Moldova a participat la prima sesiune de Evaluare Periodică Universală (EPU) în anul 2011⁷. În primul său raport către Consiliul pentru Drepturile Omului, Moldova a raportat un pas important menit să stopeze violența prin adoptarea Legii cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie⁸. Ulterior, în anul 2016, Moldova a participat în cadrul celui de-al doilea ciclu al EPU⁹ când statul a acceptat toate recomandările privind asigurarea egalității de gen și combaterea violenței împotriva femeilor, iar Guvernul și-a asumat angajamentul de a întreprinde eforturi pentru a preveni și combate violența împotriva femeilor în Moldova.

4. Acțiunile întreprinse de către autorități privind asigurarea implementării recomandărilor adresate Moldovei în cadrul celui de-al doilea ciclu EPU¹⁰ sunt descrise în anexa raportului.

⁷ Consiliul pentru Drepturile Omului, Grupul de Lucru asupra Evaluării Periodice Universale, *Raportul Grupului de Lucru privind Revizuirea Periodică Universală, Republica Moldova*, 14 decembrie 2011, U.N. Doc. A/HRC/19/18.

⁸ Legea cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie, *Legea 45 din 01.03.2007* Monitorul Oficial Nr. 55-56, 18.03.2008.

⁹ Consiliul pentru Drepturile Omului, Grupul de Lucru asupra Evaluării Periodice Universale, *Raportul Grupului de Lucru privind Revizuirea Periodică Universală, Republica Moldova* (2016)

¹⁰ Human Rights Council, *Report of the Working Group on the Universal Periodic Review: Republic of Moldova* (December 21, 2016), U.N. Doc. A/HRC/34/12, ¶ 121.16, Strengthen the provisions of the Criminal Code on gender-based violence (El Salvador); ¶ 121.51 Take additional measures to achieve gender equality, including specific measures to eliminate gender discrimination and gender-based violence (Kyrgyzstan); ¶121.63 Increase professional training and adopt guidelines for improving the conduct of police, prosecution, and courts in investigating bias-motivated crimes and cases of domestic violence (United States of America); ¶121.85 Enhance measures for the prevention, punishment and eradication of all forms of violence against women, including measures to promote their rights and to eliminate patriarchal and discriminatory stereotypes (Mexico); ¶ 121.86 Continue public awareness campaigns on domestic violence and the introduction of specific rape prevention programmes (Australia); ¶121.87 Create a comprehensive policy about violence against women, and especially domestic violence, that prevents, punishes and eradicates these issues, especially in rural areas (Slovenia); ¶121.88 Establish measures to strengthen the fight against domestic violence (Paraguay); ¶121.89 Continue harmonization of its legislation with norms of the Council of Europe in the area of preventing and combating violence against women, including domestic violence, and ensure the effective implementation of legislation (Switzerland); ¶121.90 Take advantage of measures to prevent and combat domestic violence (Algeria); ¶121.91 Improve and expand the capacity and coverage of domestic violence shelters as well as rehabilitation centers for domestic violence victims, especially in rural areas (Austria); ¶121.92 Speed up preparation of the strategy on the prevention and suppression of violence against women and violence in the family (Belarus); ¶121.93 Continue to develop a policy framework and implement a comprehensive strategy to combat domestic violence that includes education and public awareness for rural areas, strengthened mechanisms to hold offenders to account, and enhanced training for law enforcement officials (Canada); ¶121.94 Accelerate the adoption of the norms related to preventing and combating domestic violence and elaborate coordinated policies in order to prevent and combat domestic and sexual violence, including support mechanisms and norms for the protection of victims (Chile); ¶121.95 Implement effective mechanisms to prevent and sanction domestic and gender-based violence, including legal and psychological assistance for victims (Costa Rica); ¶121.96 Evaluate the effectiveness of implementation of laws safeguarding women's rights and providing protection against domestic and

5. Autoritățile au întreprins acțiuni importante în domeniul prevenirii violenței față de femei și violenței în familie, însă sunt necesare eforturi suplimentare pentru asigurarea respectării drepturilor femeilor. La 03.04.2018, a fost aprobată Strategia națională privind prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței în familie pentru anii 2018-2023 și planul de acțiuni pentru anii 2018-2020¹¹, consolidarea mecanismului de protecție și asistență pentru victimele violenței față de femei și violenței în familie fiind unul din obiectivele generale ale strategiei. Cu suportul partenerilor de dezvoltare și organizațiilor neguvernamentale¹² au fost desfășurate instruirii pentru specialiștii care interacționează cu victimele violenței domestice și sexuale. Acest raport evidențiază provocările rămase și se încheie prin formularea unor recomandări Guvernului, care vin să asigure siguranța și protecția victimelor.

III. RESPECTAREA OBLIGAȚIILOR INTERNAȚIONALE PRIVIND DREPTURILE OMULUI.

Luând în considerare amploarea și impactul fenomenului violenței în familie în Moldova, se impune necesitatea adoptării și implementării unor măsuri ferme, sistemice, racordate la standardele internaționale din domeniu. Victimele violenței domestice și sexuale întâmpină în continuare multiple dificultăți în acces la justiție și protecție egală din partea legii, din următoarele aspecte, evidențiate mai jos:

1.Lacunele legislative și problemele sistemice asigură impunitate agresorilor. Din 16 septembrie 2016, actele de violență fizică soldate cu vătămarea neînsemnată a integrității corporale a unui membru al familiei cad sub incidența Codului Contravențional. Autoritățile au decriminalizat faptele de violență în familie, iar modificările legislative operate au avut de fapt, *efectul opus* - cel al descurajării

gender-based violence and ensure that measures such as protection orders and the punishment for their breach or swift access of victims to justice are systematically applied and that shelters for victims of domestic violence, including in rural areas, are readily available (Czechia); ¶121.97 Take steps to more effectively prevent and prosecute cases of violence against women, including domestic violence, and to ensure the effective implementation and enforcement of existing legislation in this regard (Estonia); ¶121.98 Plan concrete actions which could be taken to improve protection of and support to victims of domestic violence as well as to ensure that legal aid is available to all victims of violence in order to ensure a comprehensive approach to domestic violence (Slovenia); ¶121.99 Train law enforcement, judiciary, prosecutors, health-care and social workers on responding to domestic violence (Slovenia); ¶121.100 Ensure adequate legal and social protection for women and girls subjected to gender-based violence (Poland); ¶121.101 Fully implement the recommendations from the first universal periodic review cycle still pending, namely those regarding the strengthening of the Criminal Code provisions against gender-based violence and hate crimes (Portugal); ¶121.102 Pursue the ongoing work of revision and improvement of the Criminal Code to be amended regarding provisions against gender-based violence and hate crimes (Portugal)

¹¹ Hotărârea Guvernului Monitorul nr.281 din 03.04.2019, Monitorul Oficial Nr. 121-125 art. 348.

¹² În perioada 2016-2021, CDF a organizat instruirii pentru 582 judecători și procurori, 36 avocați, 105 ofițeri de urmărire penală, 78 grefieri, asistenți judiciari, 87 asistenți sociali, 162 polițiști, 241 experți judiciari, etc. În perioada 2018-2019, Asociația Promo-LEX, în parteneriat cu RCTV Memoria și Asociația Împotriva Violenței "Casa Mărioarei", au organizat 20 de seminare, fiind instruiți în domeniul violenței în familie, 500 de membri ai echipelor multidisciplinare.

agresorilor. În pofida unui număr tot mai mare de plângeri depuse la poliție, numărul de cauze penale și contravenționale pornite pe faptele de violență în familie rămâne să fie mic. În anul 2017, poliția a înregistrat 10871 sesizări despre cazurile de violență în familie, fiind inițiate 1953 cauze contravenționale și 853 de cauze penale, ceea ce ar însemna că statul a răspuns doar în 26,7% dintre sesizările înregistrate. În anul 2018 au fost înregistrate 11.026 sesizări în registrul II al poliției, fiind inițiate 905 cauze penale și 1657 cauze contravenționale, echivalentul a 24% din totalul sesizărilor înregistrate. Asemănătoare a fost situația și în anul 2019 când s-a răspuns la 20,7% și în anul 2020 când statul a răspuns la doar 18,4% din sesizările de violență în familie¹³. Raportul privind monitorizarea proceselor de judecată, elaborat de CDF în 2018¹⁴, a constatat că în cadrul dosarelor penale pe faptul violenței în familie, doar un număr mic agresori au fost condamnați la închisoare. În majoritatea cazurilor, instanța a aplicat sancțiunea muncii neremunerate în folosul comunității sau suspendarea condiționată a executării pedepsei. Nu a fost identificat nici un caz în care inculpații au fost obligați să urmeze un tratament pentru dependența de alcool și/sau droguri, să participe la un program special de tratament sau consiliere pentru reducerea comportamentului violent. Urmare a monitorizării a 13 dosare penale pe faptul violenței în familie¹⁵, 1 cauză s-a finalizat cu sentință de condamnare a inculpatului la 1 an de închisoare cu executare în penitenciar de tip semiînchis, 7 cauze s-au finalizat cu sentință de condamnare a inculpatului la muncă neremunerată în folosul comunității, 1 cauză s-a finalizat cu sentință de încetare a procesului penal pe motiv de intervenirea decesului inculpatului iar în 5 cauze, fiind aplicată suspendarea condiționată a executării pedepsei, prevăzut de articolul 90 Cod Penal. Astfel, în privința agresorului care, de regulă, comite acte repetate de violență față de membrii familiei și care, chiar și în timpul derulării procesului penal, nu renunță la acest comportament, instanța decide să-i suspende executarea pedepsei și supune victimele unui risc suplimentar. În acest sens, pedepsele blânde, aplicate de către instanțele de judecată nu au efect asupra descurajării comportamentului agresorilor. Cu referire la cauzele contravenționale privind violența în familie, nu există o procedură eficientă pentru ca un agresor să fie supus unui program de corectare a comportamentului. Mai mult, conform hotărârii Curții Constituționale din 22.11.2018¹⁶ sancțiunile prevăzute de art. 78/1 Cod Contravențional includ munca neremunerată, care poate fi aplicată numai cu acordul contravenientului, și arestul administrativ, care nu poate fi aplicat persoanelor care au atins vârsta de pensionare. Curtea a constatat lacune în legislație care nu permit pedepsirea celor care au atins vârsta de pensionare și care refuză executarea muncii neremunerate în folosul comunității. Parlamentul ar trebui să modifice legislația pentru a asigura funcționarea eficientă a sistemului de sancționare, însă până în prezent situația rămâne neschimbată.

¹³ See Report on domestic violence 2018 by the General Police Inspectorate:

http://politia.md/sites/default/files/ni_violenta_in_familie_3_luni_2019_pagina_web_a_igp.pdf

¹⁴ Raportul de monitorizare a proceselor de judecată pe cauze de violență în familie, violență sexuală și trafic de ființe umane, Centrul de Drept al Femeilor, 2018; [http://cdf.md/files/resources/135/CDF_Monitorizare_web_EN%20\(1\).pdf](http://cdf.md/files/resources/135/CDF_Monitorizare_web_EN%20(1).pdf)

¹⁵ Ibid.

¹⁶ Hotărâre referitoare la articolul 78/1 din Codul contravențional (violența în familie), disponibilă aici

<https://www.constcourt.md/public/ccdoc/hotariri/ro-h282018111g2018roe1f9c.pdf>

2. Infracțiunile cu privire la viața sexuală trebuie să fi revizuite în vederea unei protecții eficiente a victimelor violenței sexuale. Potrivit studiului realizat de CI "La Strada"¹⁷ a evidențiat necesitatea revizuirii dispozițiilor Codului penal și de procedură penală ce vizează infracțiunile cu caracter sexual, pentru a le aduce în concordanță cu standardele internaționale. Potrivit unui studiu realizat în 2017¹⁸ s-a constatat că victimele infracțiunilor sexuale se confruntă cu un sistem birocratic, care nu este pregătit să le ofere protecție, asistență necesară. Victimele violenței sexuale se confruntă cu o serie de încălcări a drepturilor sale, abordări preconceptuate, acțiuni care vin să le revictimizeze. Astfel, victimele fiind descurajate să sesizeze organele competente și să susțină plângerile pînă la capăt, fiind de cele mai multe ori nevoite să cedeze prin retragerea plângerilor sau prin împăcare.

3. Abordări preconceptuate și pasivitatea autorităților la intervenția în cazurilor de violență domestică și sexuală¹⁹. Autoritățile nu împărtășesc o viziune comună pentru a putea interveni eficient în cazurile de violență în familie. Ne pedepsirea agresorilor și grija primordială a statului față de drepturile acestora continuă să fie o problemă care amenință siguranța și viața victimelor violenței în familie. Printre cele mai grave probleme în procesul de combatere a fenomenului violenței în familie este lipsa acțiunilor prompte ale poliției, atunci când sunt sesizați în cazurile de violență domestică și uneori, atitudinea lor părtinitoare față de agresor. Au fost înregistrate cazuri când agresorul era fost colaborator al organelor de drept, iar polițiștii, din solidaritate profesională, au evitat să aplice măsuri de protecție în privința victimelor, lăsându-le astfel în pericol. Mai mult, poliția reacționează operativ doar în cazul în care victimele nu doar declară actele de violență, dar probează și consecințele aplicării violenței (leziunile corporale). Pe de altă parte, sesizarea actelor de violență de alt tip, cum ar fi violența psihologică, economică și/sau persecutarea nu sunt luate în considerație. Multe victime ale violenței domestice și sexuale²⁰ sunt discriminate de către organul de urmărire penală pe criteriu de gen în acces la justiție și protecție egală din partea legii, iar agresorii au parte de impunitate pentru faptele de violență comise. În cauza I.P. împotriva Republicii Moldova (nr. 33708/12), CtEDO a constatat încălcarea art. 3 deoarece Moldova a eșuat în a întreprinde acțiuni suficiente pentru a pedepsi faptele de violență sexuală.

¹⁷ Raport de compatibilitate 2018 realizat de Centrul Internațional La Strada "Normele penale naționale referitoare la infracțiunile privind viața sexuală cu standardele internaționale în domeniu".

¹⁸ Ibid.

¹⁹ *Studiu de caz* Beneficiara CDF, urmare a actelor de violență fizică a suportat leziuni corporale ușoare, fiind internată la spitalul de urgență. Pe acest fapt, a fost intentată o cauză penală pe faptul violenței în familie, însă la scurt timp agresorul a fost scos de sub urmărire penală pe motiv că faptele lui nu întrunesc elementele componenței de infracțiune. Procuratura a motivat această decizie prin faptul că victima l-a provocat pe agresor să aplice violența, atunci când în cadrul întrevederilor cu copii minori, victima i-a spus fostului soț " *eu de una singură îmbrac, încălț și hrănesc copiii noștri minori, dar tu doar te uiți la ei ca la zooparc*" Procuratura a motivat că această afirmație l-a intimidat pe agresor iar el a reacționat, aplicând violența, cu scopul de a se apăra. Deși, în acest caz, Consiliul pentru Asigurarea Egalității a constatat discriminarea pe criteriu de gen în acces la justiție, agresorul a avut parte de impunitate. Acest caz, demonstrează impactul și consecințele ideilor preconceptuate ale specialiștilor în raport cu victimele violenței în familie.

²⁰ Decizia Consiliului privind asigurarea Egalității și Nediscriminării, (*cauza nr.100/19, din 29.07.2019*)

http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_100_2019.pdf

4. Eșecul investigării violenței psihologice și economice. Studiul OSCE a constatat că violența psihologică în cadrul familiei, este foarte răspândită în Moldova, 71% din femei indicând că au avut o astfel de experiență. Mai mult de jumătate dintre femei s-au confruntat cu cazuri de comportament de control (55%) și de comportament abuziv (53%). Doar mai puțin de una din cinci femei a suferit de violență economică (19%), iar 12% dintre femeile care au avut vreodată un partener și care au copii au spus că copiii lor au fost folosiți în scopuri de șantaj sau au fost abuzați. Victimele se întâlnesc cu dificultăți în a proba faptele de violență psihologică, deoarece activitatea psihologului nu este reglementată prin lege. Iar rapoartele de evaluare psihologică nu se regăsesc în lista mijloacelor de probă prevăzute de legislația națională. Astfel, psihologii care elaborează rapoarte de evaluare sunt recunoscuți în calitate de martori în cadrul dosarelor penale pentru a comunica circumstanțele care i-au devenit cunoscute urmare a consilierii psihologice. Mulți reprezentanți ai instituțiilor de drept împărtășesc percepția că violența economică sau violența psihologică nu produce suferințe similare cu cele cauzate de violența fizică. Necăutând la faptul că violența psihologică și economică constituie componentă de infracțiune prevăzută la art.201.1 Cod Penal, nu este nici un caz în care agresorul să fie condamnat doar pentru violență economică sau psihologică. Prin urmare, prevederile codului penal care se referă la răspunderea penală pentru violența psihologică și economică nu sunt aplicate, dacă nu sunt însoțite de vătămări corporale ușoare.

5. Accesul limitat al victimelor violenței domestice și sexuale la asistență juridică garantată de stat. În conformitate cu legea nr. 198 din 26.07.2007, privind asistența juridică garantată de stat, victimele violenței au dreptul la asistență juridică garantată de stat. Cu toate acestea, drepturile victimelor violenței domestice și sexuale la asistența juridică gratuită sunt foarte limitate. Conform constatărilor [Report on monitoring court proceedings in cases of domestic violence](#), în cadrul dosarelor penale privind violența domestică, 96% dintre inculpați au fost reprezentați avocat, în timp ce doar 7% dintre părțile vătămate au avut avocat. Asistența juridică pentru victime este extrem de necesară, întrucât acestea deseori nu înțeleg modul în care se desfășoară procedurile juridice și se confruntă cu dificultăți în cadrul proceselor judiciare. În afară de aceste bariere procedurale, victimele sunt adesea supuse unor multiple vulnerabilități, având în vedere lipsa unor sisteme adecvate, o perioadă de timp îndelungată necesară pentru colectarea probelor, alte întârzieri juridice inutile, precum și presiuni și manipulări din partea agresorilor. Fără a beneficia de un suport specializat, victimele își retrag plângerile.

6. Accesul limitat al victimelor violenței domestice la examinarea medico-legală. Legislația națională garantează dreptul victimelor de a beneficia de examinare medico-legală gratuită. Cu toate acestea, în jur de 70% din solicitările victimelor către poliție pentru inițierea investigațiilor rămâne neadresată iar victimele adesea trebuie să plătească pentru efectuarea expertizelor medico-legale. Aceste costuri nu toate victimele și le pot permite, îndeosebi în cazurile când victimele sunt vulnerabile (cu

mobilitate redusă, cu dizabilități fizice, cu dizabilități intelectuale, femeile în vârstă, femeile cu mulți copii, etc) În plus, informații despre locația serviciilor de examinare medico-legală nu sunt disponibile pentru multe victime - împiedicând accesul acestora la aceste servicii.

7. Accesul limitat al victimelor violenței domestice și sexuale la servicii de asistență și protecție.

Victimele violenței domestice și sexuale au nevoie de servicii complexe, inclusiv servicii de sănătate mintală, nu doar consiliere psihologică. În Moldova, lipsește un sistem de referință pentru reabilitarea victimelor violenței în bază de gen și o abordare centrată pe victimă. Rămân fără aplicare prevederile Legii nr. 137/2016 cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunilor, care conferă victimelor dreptul de a beneficia de serviciile de suport din partea statului, însă în practică aceste servicii de suport sunt limitate. Majoritatea serviciilor de asistență și protecție pentru victimele violenței domestice și sexuale sunt oferite de organizațiile guvernamentale din fondurile donatorilor. Provocările majore referitor la servicii sunt insuficiența acestora din punct de vedere a acoperirii geografice, adaptarea acestora al condiții de criză (cum ar fi pandemia) și la necesitățile speciale ale unor grupuri de femei, lipsa unor servicii psihosociale și medicale de durată, fluxul mare de cadre și insuficiența la nivel local a specialiștilor, eficiența scăzută a echipelor multidisciplinare. Resursele financiare alocate din bugetul public, pentru serviciile specializate pentru victimele violenței în familie nu sunt ajustate la costurile reale de întreținere și necesitățile femeilor și copiilor. Organizațiile neguvernamentale sunt dependente de resursele financiare ale donatorilor. Lipsesc servicii alternative de lungă durată, necesare pentru asigurarea independenței financiare ale femeilor victime ale violenței domestice și sexuale.

8. Victimele violenței în familie din regiunea Transnistreană²¹ nu sunt protejate prin lege.

Lipsa unei definiții a violenței domestice în legislația transnistreană nu face posibilă separarea cazurilor de violență în familie de alte infracțiuni și, în consecință, nu există statistici oficiale cu privire la numărul de cazuri de violență domestică. Studiu ²²realizat în Transnistria de către Centrul de Resonanță în anul 2019, a constatat că mai mult de 66% din populația transnistreană consideră că problema violenței domestice este foarte urgentă, 66% din persoanele chestionate au confirmat că au fost victime violenței domestice însă nu s-au adresat la autorități după ajutor, însă doar 15% din cazuri - au raportat poliției.

Victimele violenței primesc sprijin doar de la organizațiile neguvernamentale. Lipsesc programe de lucru cu agresorii ca măsură preventivă și servicii pentru victime. Toate serviciile sunt oferite cu suportul donatorilor de către organizațiile neguvernamentale, ceea ce face ca aceste servicii să nu fie durabil.

²¹ <https://en.wikipedia.org/wiki/Transnistria>

²² Studiu. Violența domestică în Transnistria

https://resonancengo.org/upload/userfiles/files/Resonance_survey_2019_domestic_violence.pdf

În același timp, în fiecare an numărul victimelor violenței în familie care solicită ajutor de la organizațiile neguvernamentale din regiunea Transnistreană sunt în creștere²³. Potrivit datelor statistice ale ONG „Rezonans”²⁴, în trei ani (2016-2018), ei au primit 2794 sesizări. În același timp, numărul apelurilor înregistrate de către ONG “Interaction” este în creștere în fiecare an. În perioada ianuarie - decembrie 2020 au fost înregistrate 1801 apeluri la telefonul de încredere, cu 371 apeluri mai mult, comparativ cu 2019. În 683 de cazuri (din 1801 de apeluri), s-a înregistrat faptul violenței domestice. Aceasta reprezintă 38% din toate apelurile. Cazurile de violență în familie în Transnistria sunt cu mult mai multe, decât datele statistice pe care le colectează ONG-le din regiunea Transnistreană. Conform datelor Centrului „Rezonans”, fiecare al zecelea locuitor²⁵ al regiunii consideră că bărbatul are dreptul să-și bată soția. Adesea femeile sunt bătute cu cruzime iar agresorii fiind protejați de clișeele sociale și inacțiunea autorităților. Deși au fost înaintate unele Inițiativele legislative, acestea sunt „înghețate”. Codul administrativ al Transnistriei prevede amenzi pentru agresorii familiari, care însă sunt achitate din bugetul familiei și, de regulă, chiar de victimele violenței domestice.

IV. RECOMANDĂRI

Considerăm necesar să fie puse în aplicare și recomandările formulate în privința Moldovei în cadrul EPU precedente, care au rămas nerealizate sau au fost parțial implementate. În același timp, pornind de la obstacolele identificate în cazurile de violență domestică și sexuală, prezentăm lista recomandărilor care reflectă situația actuală a victimelor violenței în Republica Moldova:

- Accelerarea ratificării Convenției Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice (Convenția de la Istanbul);
- Asigurarea investigării eficiente a tuturor plângerilor privind cazurile de violență domestică și sexuală, urmărirea penală a agresorilor și pronunțarea unor sentințe care sunt proporționale cu gravitatea faptelor comise.
- Inițierea și promovarea modificărilor și completărilor la Codul Penal și Codul Contravențional pentru a spori sancțiunile aplicate în cazurile de violență domestică și sexuală, în conformitate cu standardele internaționale;

²³ Statistica de la telefonul de încredere pentru femei din Regiunea Transnistreană.

<https://ngointeraction.org/line/preduprezhdenie-nasiliya-v-seme/>

²⁴ Studiu. Violența domestică în Transnistria

https://resonancengo.org/upload/userfiles/files/Resonance_survey_2019_domestic_violence.pdf

²⁵ Ibid.

- Asigurarea aplicării chestionarului de evaluare a riscului de letalitate și violență repetată, în toate cazurile de violență domestică, precum și includerea evaluării riscului în cadrul dosarului penal și contravențional.
- Crearea unui sistem eficient de referire a victimelor violenței domestice și sexuale către servicii specializate de sprijin, inclusiv colectarea informațiilor statistice oficiale în acest scop.
- Asigurarea informării femeilor, inclusiv a celor care aparțin grupurilor vulnerabile (etnice minoritare, a femeilor cu dizabilități, a femeilor migrante, a femeilor în etate, etc.) cu privire la drepturile lor și la căile de atac disponibile pentru a-și apăra drepturile;
- Eliminarea barierelor și stigma care descurajează femeile să raporteze cazurile de violență bazată pe gen, inclusiv prin sensibilizarea și instruirea reprezentanților organelor de drept și asistenților sociali;
- Asigurarea implementării depline și eficiente a Strategiei Naționale de prevenire și combatere a violenței față de femei și a violenței în familie (2018 - 2023) și a Planului de acțiuni și alocarea resurselor financiare corespunzătoare în acest sens.
- Crearea unor centre specializate pentru victimele violenței sexuale. Extinderea și finanțarea adecvată conform necesităților victimelor a centrelor specializate de reabilitare pentru victimele violenței față de femei și violenței domestice (de zi și de plasament). .
- Includerea domeniului privind prevenirea și combaterea violenței față de femei și violenței în familie în documentele de politici publice la nivel local și alocarea resurselor financiare din bugetul public;
- Asigurarea finanțării depline și de durată din bugetul public a serviciului telefonic Telefonul de încredere, funcționarea și promovarea acestuia la nivel național în calitate de serviciu esențial și urgent;
- Dezvoltarea conceptului de locuințe sociale, locuințe tranzitorii pentru victimele violenței;
- Asigurarea implementării eficiente a prevederilor Legii nr. 137 cu privire la victimele infracțiunii;
- Implementarea unui mecanism eficient care să oblige agresorii să urmeze programe speciale de dezalcoolizare, dezintoxicare și consiliere pentru schimbarea comportamentului. Inclusiv, colectarea de informații despre câți agresori au urmat programele, tipul programului și impactul programului asupra schimbării comportamentale.
- Inițierea și promovarea modificărilor legislației procesual penale pentru a asigura evitarea confruntării directe dintre agresori și victimele violenței domestice și sexuale.
- Inițierea și promovarea modificărilor legislației procesual civile, cu introducerea unui termen restrâns pentru examinarea recursului, declarat împotriva încheierii privind aplicarea/neaplicarea măsurilor de protecție.
- Modificarea legislației pentru a asigura că toate formele de violență bazate pe gen, sunt incriminate și pedepsite în Moldova, indiferent de gradul de leziuni corporale cauzate.

- Instruirea continuă a specialiștilor care interacționează cu victimele violenței pentru a adopta o abordare sensibilă la gen, prin prisma instrumentelor internaționale privind drepturile omului (prevederilor CEDO, CEDAW și ale Convenției de la Istanbul.)
- Modificarea articolului 78/1 din Codul contravențional pentru a elimina prevederile ce îi scutesc pe agresori de răspundere penală și pentru a încuraja femeile să raporteze cazurile de violență.
- Adoptarea unei legi speciale care să reglementeze activitatea psihologului.
- Modificarea Codului de procedură penală și civilă, astfel ca rapoartele de evaluare psihologică să fie incluse în lista mijloacelor de probă și procedeele probatorii.
- Elaborarea mecanismelor practice de răspuns la cazurile ce privesc infracțiunile sexuale și anume Instrucțiuni metodice privind intervenția poliției, instituțiile medicale etc.